ECLI:LV:AT:2023:0612.A420232421.14.L
Lieta Nr. A420232421, SKA-533/2023
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2023.gada 12.jūnijā

[1] Senātā saņemta pieteicējas /pers. C/ kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 23.decembra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par Uzņēmumu reģistra 2021.gada 11.augusta lēmuma Nr. 1-5n/663 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta, ar kuru komercreģistrā tiktu reģistrētas izmaiņas SIA „ISCAPITAL MANAGEMENT" dalībnieku reģistrā, izdošanu.

Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un secināja, ka Uzņēmumu reģistra 2021.gada 11.augusta lēmums ir tiesisks un ka nav konstatējami normatīvajos aktos noteiktie priekšnoteikumi, lai Uzņēmumu reģistrs sastādītu un sabiedrības reģistrācijas lietai pievienotu sabiedrības dalībnieku reģistru, kurā būtu norādīts, ka pieteicējai pieder 216 196 sabiedrības pamatkapitāla daļas ar kārtas numuriem 1– 216 196.

Izskatāmajā lietā pieteicēja ir ieguvusi ½ domājamo daļu no visām 432 392 pamatkapitāla daļām, tas nozīmē – no katras pamatkapitāla daļas ½ domājamo daļu. Tādējādi, kamēr vien līdzmantinieki nav sadalījuši mantojumu atbilstoši Civillikuma 731.pantam, pieteicēja un otrs līdzmantinieks pārvalda mantotās sabiedrības pamatkapitāla daļas kopīgi. Līdz ar to, lai pieteicēja reāli iegūtu 216 196 pamatkapitāla daļas ar attiecīgiem pamatkapitāla daļu kārtas numuriem, abiem līdzmantiniekiem ir jāvienojas par mantojuma sadali. Pretējā gadījumā abiem līdzmantiniekiem ir jāieceļ kopīgais pārstāvis, kas pārstāvēs visas 432 392 pamatkapitāla daļas.

Vērtējot kopsakarā Civillikuma 382., 715. un 731.pantu, Komerclikuma 9.panta otro daļu, 157.panta pirmo daļu un 186.panta otro daļu, ir konstatējams noteikts tiesību subjektu loks, kuri var veikt mantojuma dalīšanu, un Uzņēmumu reģistrs to vidū neietilpst. Tādējādi Uzņēmumu reģistrs nav tiesīgs dalīt sabiedrības pamatkapitāla daļas reālās daļās atbilstoši mantotajai daļai.

[2] Pieteicējas kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

Tiesa ir nepareizi piemērojusi materiālās tiesību normas (Civillikuma un Komerclikuma normas par mantas (mantojuma) jēdzienu, tā piemērošanu attiecībā uz pamatkapitāla daļām) un secinājusi, ka sabiedrības kapitāla daļas esot „bezķermeniskas un neatvietojamas lietas", tādēļ kapitāla daļas dalīt nevarot.

Tiesa nav izpratusi pieteicējas lūgumu, jo pieteicēja lūgusi sadalīt mantotās kapitāla daļas, nemainot to nominālvērtību, nevis dalīt katru daļu. Lietā ir divi mantinieki un kapitāla daļu skaits ir pāra cipars, līdz ar to kapitāla daļas var sadalīt starp mantiniekiem, nedalot pašas kapitāla daļas, tādēļ konkrētajā gadījumā nav piemērojama Komerclikuma 186.panta otrā daļa. Ne jau 432 392 kapitāla daļas (kopumā) ir bezķermeniskas un neatvietojamas, bet gan katra atsevišķā kapitāla daļa (Nr. 1., Nr. 2., Nr. 3., utt., līdz Nr. 432392) ir bezķermeniska un neatvietojama lieta, bet to kopums tāds nav. Kapitāla daļu kopums var tikt sadalīts līdzīgi kā naudas līdzekļi, jo to numerācija un kārtas numuri nekādi neietekmē nevienas iesaistītās personas tiesības vai pienākumus. Līdz ar to nav pamatos Uzņēmumu reģistra viedoklis, ka, sadalot kapitāla daļas starp mantiniekiem, reģistrs līdzmantinieku vai tiesas vietā prettiesiski būtu veicis atsevišķu mantojumā ietilpstošo priekšmetu sadali.

Kapitāla daļu gadījumā mantotas tiek tiesības uz pusi no kapitāla daļām, bet kuras tieši kapitāla daļas tiek reģistrētas kuram mantiniekam, ir reģistra vedēja kompetence. Kapitāla daļu reģistru ved kapitālsabiedrības valde, bet gadījumā, ja kādu apstākļu dēļ valde nevar vest reģistru, tad, pamatojoties uz Komerclikumu, reģistra vešanas pienākums ir Uzņēmumu reģistram.

Tāpat kasācijas sūdzībā ietverta norāde uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru par valsts pozitīvo pienākumu veikt noteiktus pasākumus, lai tiktu aizsargātas īpašuma tiesības. Komerclikuma 187.[1]panta 8. un 9.punkts tieši norāda uz valsts pienākumu veikt pozitīvu pasākumu – izdarīt ierakstu kapitāla daļu reģistrā, ja to neveic vai nevar veikt valde. Šim valsts pienākumam ir īpaši būtiska nozīme saistībā ar Komerclikuma 314. un 314.[1]pantu, kas paredz sabiedrības likvidāciju.

[3] Senatoru kolēģija konstatē, ka lielāko daļu no kasācijas argumentiem (attiecībā uz materiālo tiesību normu piemērošanu, kapitāla daļu sadali, Uzņēmumu reģistra kompetenci un pienākumiem situācijā, kad kapitālsabiedrībai nav valdes), pieteicēja ir izteikusi jau pieteikumā un apelācijas sūdzībā, un uz šiem argumentiem pirmās instances tiesa un apgabaltiesa ir sniegusi atbildes. Līdz ar to senatoru kolēģija neatkārtos zemāko instanču tiesu sprieduma motivāciju, kas ir pareiza un pietiekama.

Savukārt pieteicējas kasācijas sūdzībā ietvertā norāde uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru nav pamatota, jo, kā to jau uzsvērušas zemāko instanču tiesas, Uzņēmumu reģistram nav piešķirta tāda kompetence, kā to norādījusi pieteicēja kasācijas sūdzībā.

No Uzņēmumu reģistra 2021.gada 11.augusta lēmuma Nr. 1-5n/663 izriet, ka iestāde pati ir atzinusi, ka izskatāmajā gadījumā vispārīgi izpildās nepieciešamie priekšnoteikumi, lai Uzņēmumu reģistrs varētu sastādīt dalībnieku reģistru, taču to ir iespējams izdarīt atbilstoši mantojuma apliecībā noteiktajam (nosakot, ka pieteicēja ir ieguvusi ½ domājamo daļu no visām 432 392 pamatkapitāla daļām), nevis pieteicējas izteiktajai vēlmei (nosakot, ka pieteicēja ir ieguvusi konkrētas pamatkapitāla daļas ar kārtas numuriem 1– 216 196). Līdz ar to valstī ir izveidots mehānisms, lai Uzņēmumu reģistrs varētu sastādīt dalībnieku reģistru, kad kapitālsabiedrības valde to nav spējīga izdarīt, taču Uzņēmumu reģistrs nav tiesīgs darboties ārpus normatīvajos aktos noteiktās kompetences. Tādējādi pamatoti tika atlikta dalībnieku reģistra nodalījuma sastādīšana, lai pieteicēja varētu vai nu iesniegt papildu dokumentus, vai precizēt savu lūgumu atbilstoši mantojuma apliecībā norādītajam.

Līdz ar to senatoru kolēģija secina, ka minētais pieteicējas arguments nav pamats kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[4] Ņemot vērā minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par tiesas sprieduma tiesiskumu. Lietā nav risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā /pers. C/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 23.decembra spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore L. Slica Senators E. Darapoļskis Senatore I. Meldere